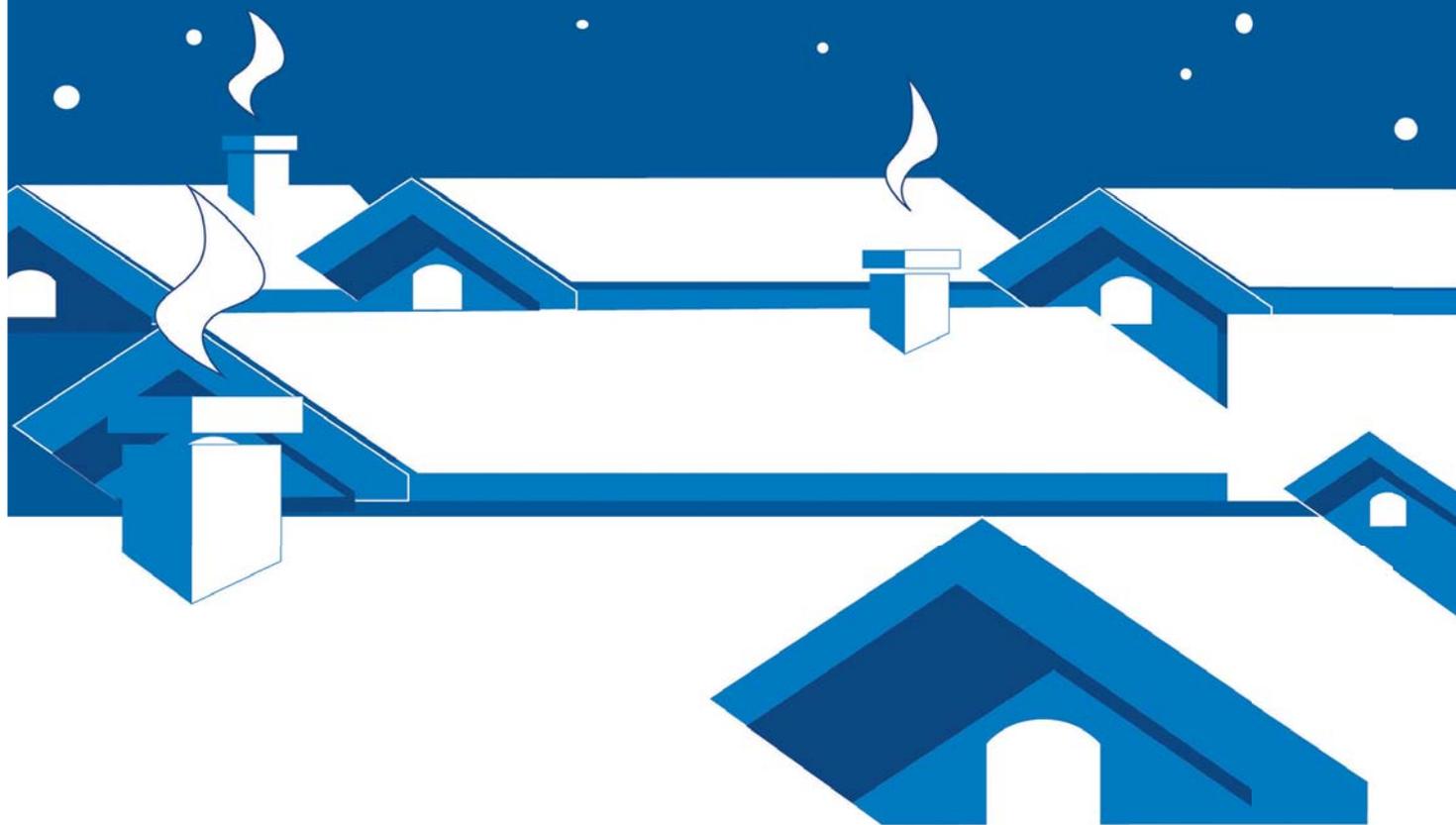

ШЧАСЛІВАГА НОВАГА ГОДА!

Дарогія сябры!

Новы год – сімвал добрых надзей і новых планаў, час падвядзення вынікаў перажытага года і кропка адліку для новых пачынанняў. Гэтае цудоўнае зімовае свята дорыць шчасце, добрыя святочныя настроі і упэўненасць у заўтрашнім дні, напаўняе жыццё радасцю, святлом і дабрывай, прыносіць светлыя пачуцці і шчырыя надзеі, энергію і аптымізм, дапамагае здзейсніць самыя запаветныя жаданні.

Адыходзячы год быў напружаны, але нам ёсць чым ганарыцца. Гэта маштабнае святкаванне Дня Перамогі і Дня Незалежнасці Рэспублікі Беларусь, багатыя культурныя праграмы свята “Купалле” і XXXI Міжнароднага фестывалю мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску”, адкрыццё непаўторнага Косаўскага палаца і ўключэнне беларускай саломкі ў спіс Сусветнай нематэрыяльнай культурнай спадчыны ЮНЕСКА – пералічваць можна бясконца.

Няхай надыходзячы год адкрые новыя перспектывы, здзейсніць усе планы і пачынанні, ажыццявіць смелыя задумы і добрыя справы. Моцнага здароўя ўсім, узаемаразумення, міру і згоды! Са святам! З Новым годам!

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь
Анатолій Маркевіч

“Сённяшні вечар мы прысвячаем культурнай спадчыне, створанай нашымі продкамі, нягледзячы на войны, нягоды і іншыя выпрабаванні. Прысвячаем яго стваральнай прыгажосці, якая ў цяжкія часы давала надзею на будучыню.

Навагодняя паштоўка

Так называецца сумесны праект газеты “Культура” і Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Напярэдадні зімовых свят таленавітыя студэнты распрацавалі макеты віншавальных паштовак, што аздабляюць сённяшні нумар. Які эскіз, на ваш погляд, самы ўдалы? Прагаласаваць за ўпадабанaga аўтара можна на нашым сайце kultura-info.by. Пераможца стане героем рубрыкі “Максіма маладых”!

Маргарыта Крыўко (№ 1)

Віншаванні ля навагодняй ялінкі

Шаноўныя сябры!

Не скарэў, што кожны з нас знаходзіцца ў чаканні надыходу цудоў таямнічай навагодняй ночы, у якую на дванаццаць імгненняў бой гадзінніка нібы спыняе час між Мінным і Будучым. Кожны ў гэтыя імклівыя секунды давярае свае патаемныя думкі і жаданні Сусвету. Кожны марыць аб шчасці і здароўі сваіх дзяцей, дарагіх і любімых людзей, аб міры, радасці быцця і гармоніі душы.

Мы ад шчырага сэрца ўдзячым вам за год, які мінае і ў які нам даялося разам з вамі звычае каштоўную нізку з паўсядзённых і святочных падзей, тым самым — пісаць культурны летапіс нашай роднай Беларусі. Жадаем, каб усё задуманае ў вас здзейснілася! Здароўя, працвітання, бясмарнага неба над Бацькаўшчынай! З Новым годам! Заўсёды з павагай — супрацоўнікі газеты “Культура” і часопіса “Мастацтва”.

Да новых вяршынь

Начальнік ўпраўлення культуры Мінскага гарвыканкама Віталь Брэль:

— Ва ўстановах культуры сталіцы 2022-і выдаўся плённы. Мы выканалі ўсе планы і выйшлі на новы ўзровень правядзення мерапрыемстваў, працы з моладзевым актывам, зберажэння гісторыка-культурнай спадчыны. На маю думку, належным чынам адзначылі 955-годдзе Мінска і зладзілі адметныя праекты да Года гістарычнай памяці. Жадаю ўсім калегам працаваць далей з такім жа запалам і браць новыя вяршыні. І няхай у вашым жыцці пануюць згода і радасці!

Прымнажаем скарбы

Начальнік Галоўнага ўпраўлення культуры Мінскага аблвыканкама Ала Шахоўцка:

— Год гістарычнай памяці быў адзначаны культурнымі мерапрыемствамі, якія дазволілі дакрануцца да каранёў, прыгадаць нашых слаўных землякоў і важныя факты мінуўшчыны. Нацыянальны фестываль Беларускай песні і паэзіі “Маладзечна”, культурна-спартыўны фестываль “Выток”, акцыі да юбілеяў Янкі Купалы, Якуба Коласа і Максіма Танка і дзясяткі іншых падзей — воць уклад работнікаў культуры Міншчыны ў захаванне гістарычнай памяці і прымнажэнне нацыянальных каштоўнасцей. 2023-і будзе знакавым для нас, бо статус культурнай сталіцы года перайшоў Слуцку. Шаноўным калегам жадаю новых творчых знаходак, удзячнай публікі, дабрабыту і здароўя!

Мы бачым яе ў архітэктурных і літаратурных творах, жывапісных і музычных шэдэўрах, у той жа бальнай традыцыі”.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЛУКАШЭНКА
(Навагодні баль для моладзі ў Палацы Незалежнасці)

Мы — патрэбныя!

Начальнік ўпраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама Пётр Падгурскі:

— Жадаю нашым шаноўным работнікам культуры аптымізму і самага высокага палёту творчай думкі. Самае галоўнае, каб тое, што мы штодня робім, было запатрабавана. Вынік дзейнасці клубных, музейных, бібліятэчных устаноў адназначны: мы — патрэбныя. Гэта і акрылья. Кожнаму зычу здароўя і дабрабыту, пераканаўчых здабыткаў на нашай няпростай культурнай дзялянцы.

Праектаў не будзе менш

Начальнік Галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гомельскага аблвыканкама Дзяніс Язерскі:

— Задумак шмат, таму для іх рэалізацыі ў першую чаргу спатрэбяцца сілы. Зычу, натуральна, здароўя, любові, павагі, аўтарытату, фантазіі, крэатыву... Слёта здзейснілі цудоўны праект. Такая гісторыка-культурная каштоўнасць, як Юравіцкі манастыр у Калінкавіцкім раёне, даведзена да ладу і абяцае стаць папулярным турыстычным аб'ектам. Праектаў шмат. Адзін з іх таксама звязаны з Юравічамі. Вельмі спадзяюся, што будзе адроджаны і мясцовы кірмаш, апеты Іванам Мележам.

Кругазварот добрага настрою

Начальнік ўпраўлення культуры Гродзенскага аблвыканкама Алена Клімовіч:

— Каму, як не работнікам культуры, ведаць, што кругазварот нашых свят у прыродзе — бясконцы. І менавіта мы адказваем за добры настрой людзей. Дзеся гага і жадаю ўсім сваім калегам натхнення і сіл. І каб у вас заўсёды быў надзейны тыл: моцная сям'я. У наступным годзе першаступенную ўвагу варта звярнуць на тое, каб добразачлівацца і любоўю да роднай Беларусі заставаліся галоўнымі нашымі якасцямі.

Няхай надзеі спраўдзяцца!

Начальнік ўпраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама Алег Стэльмашок:

— Год, які адыходзіць, запомніўся ўсім нам яркімі культурнымі падзеямі, маштабнымі праектамі, адраджэннем аб'ектаў спадчыны. Успамінаючы ўсё добрае ў мінулым годзе, жадаем уступіць у 2023 год са стваральнымі памкненнямі, ідэямі і планами, якія абавязкова будуць рэалізаваныя. Няхай жыццё напоўніцца самымі шчырымі і добрымі падзеямі!

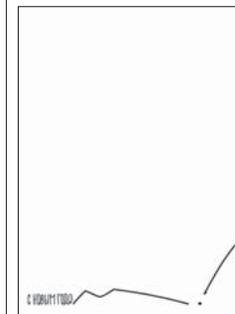

Шмат зроблена, шмат запланавана

Начальнік ўпраўлення культуры Брэсцкага аблвыканкама Сяргей Панасюк:

— Зроблена шмат. Асноўны здабытак — адкрыццё Косаўскага замка. Няблага спрацавалі практычна па ўсіх кірунках нашай дзейнасці. Літаральна на днях адкрылі ў Кобрыве яшчэ адну кіназалу. Вішнюю ўсіх з Новым годам! Зычу мірнага неба над галавой, каб здзейсніць усё задуманае.

ПОТОМ ПИШОМ В
ПОТОМ ПИШОМ В
ПОТОМ ПИШОМ В
ПОТОМ ПИШОМ В

Валерыя Завалей (№ 2)

Міністр культуры Анатолій Маркевіч падчас цырымоніі адкрыцця Косаўскага палацава-паркавага комплексу

Навагодні балы

Дакрануцца да гісторыі і характава

Белая зала, струны аркестру, юныя прыгажуні ў пышных сукенках, кавалеры ў парадных касцюмах. Самыя таленавітыя прадстаўнікоў моладзі запрасілі на навагодні бал у Косаўскі палацава-паркавы комплекс.

гадоў пасля пачатку рэканструкцыі. Чырвоную стужку перарэзалі міністр культуры Анатолій Маркевіч, старшыня Брэсцкага аблвыканкама Юрый Шулейка, старшыня Івацэвіцкага райвыканкама Аляксандр Грышук і дырэктар установы культуры Ірына Семянчук.

Найлепшым навучэнцам Брэсцчыны пашчасліва акажуцца ў рамантычную атмасферу даўныя ў ліку першых. Унікальны помнік архітэктуры XIX стагоддзя — Косаўскі палацава-паркавы комплекс — урачыста адчынілі дзверы 23 снежня, праз 14

Выступваючы на цырымоніі адкрыцця, Анатолій Маркевіч адзначыў: «Наша краіна — сапраўднае скарбіца гісторыка-культурных каштоўнасцей, дзеясці з якіх унесены ў спіс Сусветнай культурнай спадчыны UNESCO, і наша агульная задача не толькі

захаваць гэтае багацце, але і ўзнавіць яго ў першаспачатковым выглядзе, даць магчымасць людзям дакрануцца да вялікай гісторыі, атрымаць асалоду ад прыгажосці і характава храмаў, замкаў і іншых аб'ектаў архітэктуры. Косаўскі комплекс займае годнае месца на турыстычнай карце як Брэсцкай вобласці, так і Беларусі.

І сапраўды, вандручнікі добра ведаюць гэты помнік доўгядзейства, які часткова экскурсаводы Палаца-паркава-памятніка інжынерныя сеткі і «добраўпарадкаваны».

Падчас аднаўлення пачатна здаваліся ў эксплуатацыю пускаявыя комплексы. У 2017-м у чатырох памятных адкрылі часовую музейна-выставачную экспазіцыю. У 2019-м было прынята рашэнне аб стварэнні дзяржаўнай установы культуры «Косаўскі палацава-паркавы комплекс», у склад якой увайшлі будынак Мемарыяльнага музея-сязібы Тадэвуша Касцюшкі і палац Пуслоўскіх.

Сёння Косаўскі замак з'яўляецца адной з найпрыгажэйшых неагатычных рэзідэнцыйнай краіны, месцаю гонару і сілы для новых пакаленняў беларусаў. (Працяг тэмы — на стар. 5.)

Набыты музеем сліцкі пояс

Фрагмент экспазіцыі «МІРная зброя»

Навінкі ў парадным строі

Предметы побыту, інтэраера, мастацтва-прыкладнага мастацтва, археалогіі, нумізматыкі, а таксама адзенне, аксесуары, зброя, кнігі — больш за 2000 адзінак захоўваюцца ў асноўным фондах музея «Замкавы комплекс «Мір»». Разнастайныя па тэматыцы калекцыі летась убагаціліся новымі каштоўнасцямі.

Скарбіца ўстаноў папоўнілася 105 аб'ектамі, і значная іх частка ўвайшла ў калекцыю «Узбраенне». Музей набыў 59 адзінак параднай халоднай зброі XIX—XX стагоддзяў: еўрапейскай, амерыканскай, японскай шпагі і шаблі, кавале-

рыўскай палашы, шашкі, штыкі, масонскай цырыманіяльнай мячы і іншае. Убачыць усё гэта можна ў часовай экспазіцыі «МІРная зброя». Назва невыпадкова: наведвальнікі часта параўноўваюць замак з вярхом не з баявой форме, а менавіта ў параднай, што звязана з прыгажосцю і велічнасцю абрачонага будынка.

Сярод набыткаў — і два велікі каштоўныя шаўковыя поясы, якія пашырвалі калекцыю «Джаратэўна-прыкладнага мастацтва». Дзякучы экспертнаму Цэнтру даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук, высветлілася, што гэтыя прадметы з'яўляюцца магчымымі вырабамі кракаўскіх мануфактур і

адносяцца да канца XVIII стагоддзя. Раней жа ў мірскіх зборах захоўваліся толькі фрагменты поясоў французскай вытворчасці.

У свой час на нашых землях бытавалі розныя паясы: усходнія, заходнеўрапейскія, мясцовыя. Дарэчы, Караль Станіслаў Радзівіл «Пане Каванку» насіў прывезеныя з Персіі, Асманскай імперыі, Кітая, напрыклад «поясы перскі з золатам...», «поясы кітайскі белы...», «поясы турэцкі цёмна-аліўкавы ў кветачкі...». У гардэробе Пане Каванку ішчэ былі «пунсовыя паражскі...», «французскі зялёны...». Канешне, Радзівіл не мог абмежавацца і без «айчынных». У сярэдзіне XVIII стагоддзя паясы выраблялі ў многіх гарадах і мястэчках Рэчы Паспалітай: Слуцку, Ружанам, Гродне, Глянску, Кракаве... Адна напрыканцы XVIII стагоддзя аксесуар пачаў выходзіць з ужытку.

Сёння паясы з'яўляюцца ўнікальнымі творамі джаратэўнага мастацтва, а таксама прадметамі калекцыянавання. Наведвальнікі тутка ўбачыць і надзвычайна прыгожыя і прэзентабельныя экспанаты. Музейная праца не стаіць на месцы: калекцыі актыўна папаўняюцца аб'ектамі, якія дзавядваюць лепш зразьме гісторыю Мірскага замаку і яго ўладальнікаў.

Вераніка КРАСОЎСКАЯ, навуковы супрацоўнік музея «Замкавы комплекс «Мір»

Косаўскі палац

Палескі човен

Дранкі

Сцэна «Вішчоскага жлоба»

Актуальнасць традыцый

Чым 2022-і быў адметны ў плане аховы гісторыка-культурнай спадчыны?

Слета ў нашай краіне праходзіў Гол гістарычнай памяці. Увага нававала ся розным перыядам беларускай мінуўшчыны, аднак акцэнт зрабілі на Вялікай Айчыннай вайне. Пад кіраўніцтвам Міністэрства культуры актыўна задала дзейнасць камісіі па выяўленні, вяртанні, сумесным выкарыстанні і ўвадзенні ў навуковы і культурны абарот культурных каштоўнасцей, вывезеных за межы Рэспублікі Беларусь у гады нацысцкай акупацыі. У музеях краіны ствараліся экспазіцыі, прысвечаныя злычынствам гітлераўцаў і іх памагачаў.

НЕМАТЭРЫЯЛЬНЫЯ КАШТОВАСЦІ

Па-ранейшаму дынамічна праводзілася работа па захаванні нематэрыяльнай культурнай спадчыны. У маі статус гісторыка-культурнай каштоўнасці набыў элемент «Стравы з таркаванай бульбы (бульбяныя біліны, бабкі, драўнікі і нішчы)» — традыцыйны прыгатаваны і спажываныя пры пачатку зямлінавання. Пры пачатку зямлі ўлічлі мержаванні каля паўтары года ўвясцілі ў агульнае ўжыванне і прааналізавалі больш за дзве сотні рэцэптаў адных толькі драўніцаў у усёй краіне.

У ліпені статус гісторыка-культурнай каштоўнасці атрымаў элемент нематэрыяльнай культурнай спадчыны «Старадаўні тып на-

ВІТРЫНА КРАІНЫ

У лістападзе ў рамках Міжнароднага навукова-практычнага семінара «Захаваць нематэрыяльную культурную спадчыну краін СНД у кантэксце глабальных выклікаў» у Маскве адбылася выстава «Нематэрыяльная культурная спадчына Беларусі». Агульнарэспубліканская экспазіцыя такога маштабу, якая ахоплівае здабыткі ўсёй рэгіянальнай дэманстравалася ў нашай краіне ўпершыню. У праекце ўдзельнічалі носьбіты традыцый, прадстаўнікі народных калектываў і народныя майстры, што распавядалі пра рамяства, звычайныя святы, уладзіваў розным мясцовасцям Беларусі. Экспазіцыя дапамагла яшчэ раз пераканацца, што ў кожным кутку краіны ёсць адметныя традыцыі, а ўсім нам ёсць чым пахваліцца і на міжнароднай арэне.

На пачатку снежня ў Мінску адбыўся V Нацыянальны форум «Музей Беларусі», які разгарнуўся ў спартыўна-культурным цэнтры Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў пад слаганам «Музей. Спадчына. Памяць». У мерапрыемстве ўдзельнічалі 84 айчыніны і 12 расійскія айчыніны, прызначаныя на міжнароднай арэне паstryе павышэнню цікавасці да гэтага традыцыйнага майстэрства.

АДАРДЖЭННЕ ПОМНІКА

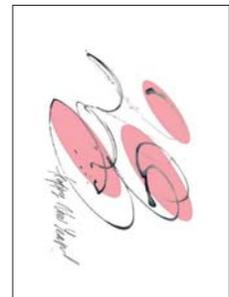
Эфектнам завяршэннем года стала ўрачыстае адкрыццё палацава-паркавага ансамбля ў Косава Івацэвіцкага раёна, Палаца Пуслоўскіх, збудаваны ў XIX стагоддзі, быў пашкоджаны яшчэ ў гады Першай сусветнай вайны, палача нацысцкай акупацыі выкарыстоўваўся для размяшчэння яўрэяў з гэта. У 1944-м пажар істотна пашкодзіў архітэктурны артфакт. У выніку былі страчаныя як дэталі ўбрання, так і сцены ды дах. Рэстаўрацыя Косаўскага палаца з прыставаментам пад гасцінічна-турыстычным комплексам стартвала ў 2008 годзе.

У будынку з'явіліся фрэскі і роспісы на сценах, ліпніна з пазалотай, каваны адноўленыя камяні, пакладзены паркет. Для надання інтэр'ерам гістарычнага выгляду адмыслова адшукваліся антыкварныя мэбля і прадметы побыту, аналагічныя тым, што знаходзіліся ў залах палаца да пачатку заняпаду. Толькі сёлетка было рэзідэнцыю Пуслоўскіх наведлі каля 90 тысяч турыстаў, што сведчыць пра неамятае запатрабаванасць аб'ектаў нашай гісторыка-культурнай спадчыны.

АНТОН РУДАК

2023

Ганна Шушкевіч (№ 3)

Палімерная копія Кубка Святой Ядвігі

Скарбам – дарога дамоў

Драматычная падзеі беларускай мінуўшчыны прывялі да таго, што многія нашы каштоўнасці аказаліся па-за межамі краіны. Сёння дзяржава працуе над тым, каб выявіць, вярнуць, увесці ў навуковы і культурны ўжытак гэтыя залаткі. "К" высветліла, якія артэфакты ўжо з'явіліся на радзіме.

Архив Лью Лівініва

Факсімільныя варыянты арыгінальных асобнікаў адначасна дапамагаюць утрымліваць у больш прыдатным стане старадаўні і рукапісы і дазваляюць вяртаць, знаёміцца, вывучаць і даследаваць каштоўныя кніжныя рарытэты праз аддавадныя копіі з захаваннем іх якасці.

"МЯККАЯ" РЭСТАВУЦЫЯ

Міхонен Андрэя Кулажанкі Нацыянальнаму гістарычнаму музею. Акрамя таго, у спісе набіткаў апошняга года – чатырохнаставны абраз для Веткаўскага музея, фатаграфіі Віцебскага музея, чаруны нямецка-фашыскай акупацыі для абласнога краязнаўчага музея і калекцыя прадметаў этнаграфіі для Магілёўскага абласнога краязнаўчага музея імя Е.Р. Раманава.

Даведца пра страчаных, пераможчаных і вярнуты культурныя каштоўнасці беларускага паходжання можна на інтэрнэт-партале "Вяртанне".

дня два гады ў нашу краіну адрэвілі 1414 электронныя копіі і 777 лічбавыя выявы каштоўнай беларускага паходжання.

Па словах намесніка дырэктара Нацыянальнага гістарычнага архіва Максіма Макарава, лічбавыя копіі высокай якасці дазваляюць атрымаць амаль такі ж аб'ём інфармацыі, што і арыгіналы. Сканы ўключаюць у адыскава калекцыі, пасля чаго матэрыялы даступныя даследчыкам у чыгальнай зале. Да таго ж копіі адбіраюць важную ролю ў распрацоўцы дзюх навуковых тэм, завершаных вучоным саветам архіва. Віцебскія земская і падкаморская кнігі XVII стагоддзя дагэтуль заставаліся па-за

ўвагай беларускіх даследчыкаў, бо некалі апынуліся ў прыватнай бібліятэцы, а пазней у перыферычным расійскім архіве. А лічбавыя копіі актавай кнігі Пінскага гродскага суда 1668–1669 гадоў, атрыманых з Расійскага дзяржаўнага архіва старажытных актаў, выкарыстаны ў складанні трэцяга тома зборніка "Расія і беларускія землі".

ЕВАНГЕЛЛЕ Ў ЛІЧБЕ

Музей "Замкавы комплекс "Мір" атрымаў з-за мяжы алічбаваныя старонкі рукапіснага ілюстраванага Жухавіцкага Евангелля XVI стагоддзя. Яно створана ў царкве вёскі Валкія Жухавічы на тэрыторыі цяперашняга Карэліцкага раёна прэвітарам Лукашам. Пісаная выразным паўставам, кніга цікава сваім пасляслоўем у двух варыянтах – на беларускай і польскай мовах. Адметнае яно тым, што аўтар піша пра звычайныя справы і сябе, што было вынікам рэнесанснай ідэалогіі. Як пісаў прафесар Аляксей Пяткевіч, маналог уяўляе сабой літаратурны твор, у якім выразлена характэрныя для гэтага жанру формулы. Да Першай сусветнай вайны Евангелле захоўвалася ў царкве Валкія Жухавічы, а пазней у аддзеле рукапісаў і друкаў Беларускага музея імя Івана Луцкевіча ў Вільні. Пасля стварэння Літоўскай ССР установа перайшла ў падпарадкаванне Акадэміі навук, а пасля была канчаткова закрыта. Такім чынам, сёння помнік каштоўнасці ў бібліятэцы імя Урублевічскага Акадэміі навук Лёўкі. Гэта скарбніца перадала алічбаваныя старонкі Жухавіцкага Евангелля музею "Замкавы комплекс "Мір". Установа разам з Цэнтральнай навуковай бібліятэкай імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук рэалізавала праект па даследаванні помніка пісьменства і яго факсімільнаму выданню. Прэзентаваны ўзбуджана Евангелле плануючы налета.

СВЕДКА КАРАНАЦЫ МІНДОУГА

"Гэтую падзею чакалі амаль трыццаці гадоў!" – расказа аб'явіў Навагрудскі гісторык-краязнаўчы музей у верасні. Гэтай установе, а таксама мясцоваму касцёлу Святога Міхаіла Архангела перадалі палімерныя копіі Кубка Святой Ядвігі, арыгіналу якога экспануецца ў Дзяржаўным Эрмітажы. Пры падтрымцы Беларускага геаграфічнага таварыства атрымалася ў эксклюзіўным парадку дамагчыся вырабу экзэмпляраў, тоесных сапраўднаму артэфакту. Знойдзены ён быў у сэрцы Навагрудка падчас археалагічных раскопак Эрмітажа ў сэрэдзіне мінулага стагоддзя. Гэта фрагмент кубка і неапрацаваны кавалек шкла, меркавана ад другой падобнай чашы. Яны аздоблены рэльефнай разьбой і гравіроўкай з фігурамі грыфона, ільва і дрэва жыцця ў выглядзе дзюх змей. Як сцвярджаюць адмыслоўцы, знаходка пацвярджае, што менавіта ў Навагрудку албылася каранаяца Міндоуга. Палобныя шкляныя выкарыстоўвалі ў якасці дыпламатычных дароў і падчас цырымоній уступлення на прастоў. Сёння навукоўцы нават выявілі 14 такіх артэфактаў. Яны захоўваюцца ў саборах і музеях Польшчы, Вялікабрытаніі, Германіі, Нідэрландаў.

Даніл ШЭЙКА

Максім Ермаковіч пра працу

Навагодняе дзіва сваімі рукамі

Напярэдадні свята нашы сэрцы змяраюць у чаканні казкі... Зрабіць цудоўнае з зольных Максім Ермаковіч. Малады творца без чароўнай палачкі падарыць навагодніх настрой і падзеліцца сакрэтаў майстравання вітражоў у тэхніцы "Тыфані".

З ПЭНДЗЛІКАМ У КАЛЫСЦЫ

Наш герой нарадзіўся ў сям'і мастака, і не дзіўна, што з дзяцінства захапіўся малюваннем. Як падкрэслівае Максім, "атмасфера ў майстэрні з маленства запала ў душу". Пасля каледжа юнак паступіў у профільную ВНУ: — Маёй спецыяльнасцю ў БДАМ стала мемуральна-дэкаратыўнае мастацтва, дзе якая вучыць рабіць роспісы, вітражы, мазікі, афармляць памяшканні.

Студэнт праводзіў усе свабодныя хвіліны ў майстэрні, жадаючы максімальна ўдасканаліцца ў сваёй справе. — Паўгода таму я скончыў Акадэмію мастацтваў, але асэнсаванне атрыманых ведаў працягваецца дагэтуль. Набыў годны багаж

Вырабы, якія выглядаюць прасценка і міленька, — насамрэч вялікая праца і адбітак шматгадовага досведу.

уменняў: не толькі маюю, але і працую са шклом, мазікай, звартаюся да розных тэхнік афармлення інтэр'ераў. Цешыць, што ў сваё 26 у творчай скарбніцы маю багата навукі. Часта чуно, маўляў, шэць гадоў навучання ў акадэміі — занадта. Але ж увесь гэты час ты можаш задарма карыстацца майстэрняй, палішаць прафесійныя кампетэнцыі — у такім расце працоўнага адны толькі плюсы.

ЦІКАВЫЯ СУСТРЭЧЫ І ВАНДРОЎКІ

Сёння Максім Ермаковіч — удзельнік шматлікіх

ПЕРШАЕ РАБОЧАЕ МЕСЦА

Сёння былы студэнт працуе па размеркаванні на Мастацкім камбінаце ў Мінску. Прадпрыемства афарміла інтэр'еры і экзэртэры, у тым ліку на дзяржаўных аб'ектах. Работнікі яго зацікаўленыя ў новых кірунках развіцця. — У мяне абавязкі ўахоўніц праца са шклом у тэхніцы "Тыфані" — якая дазваляе стварыць не толькі вялікія прадметы, напрыклад вітражныя вокны, але і паларукавую прадукцыю. Сувеніры можна працаваць у крамах пры галерэях і музеях. Паралельна праводжу майстар-класы на Мастацкім камбінаце. На занятках госці разумеюць, што вырабы, якія выглядаюць прасценка і міленька, — насамрэч вялікая праца і адбітак шматгадовага досведу.

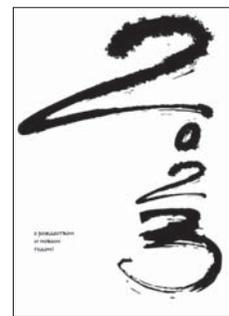
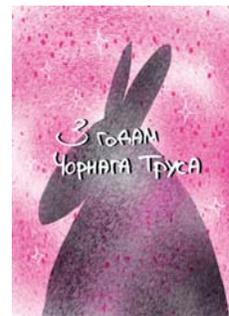
ДА СВЯТА ПРАЗ МАСТАЦТВА

Перад Новым годам наш герой пачаў майстраванне адмысловыя вітражы.

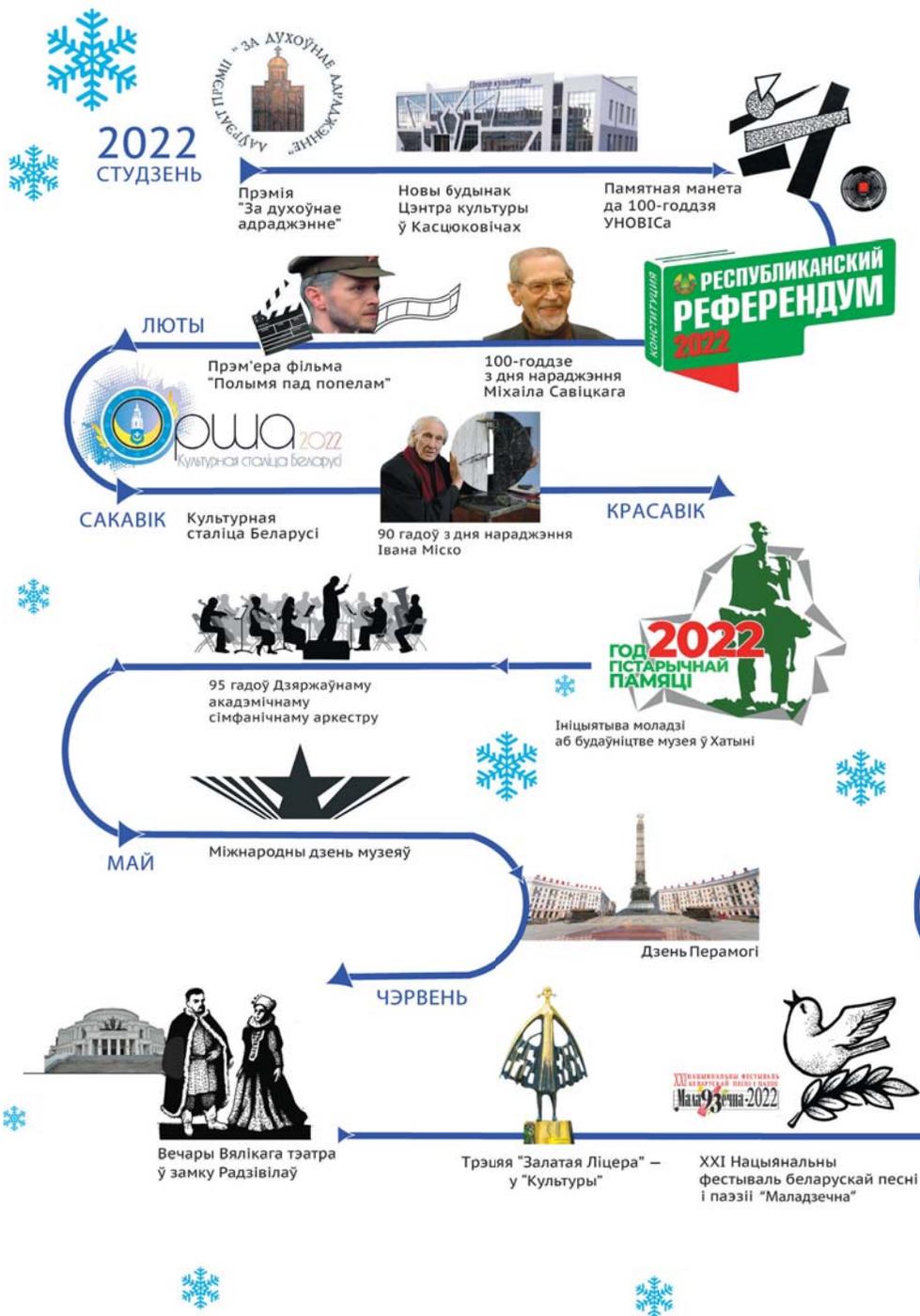
— Ідэі для цацак на паверхні: Дзяды Марозы, Снігуркі, ахутаныя белым пакрывам хаткі, снігавічкі — усё гэта прапускаю праз уласнае ўспрыманне і ствараю. Час падрыхтоўкі ўпрыгожванняў вар'іруецца ад адной да трох гадзін і залежыць ад складанасці элементаў. Праца ў тэхніцы "Тыфані" пачынаецца з эскіза, які пераносіцца на папярковы шаблон і потым пераносіцца на шкло. Далей адзіляем дэталь шкларэзам па лініях — і абочваем на спецыяльным станку. Пасля выбар абклеяваецца меднай стужкай, фрагменты змацоўваюцца аляваным прэіюем па швах. На завяршальным этапе усё зачышчаецца і ў залежнасці ад задумы застаецца сярэбрыстым або фарбуецца ў іншы колер.

У спісе жаданняў, якія Максім загадаў на 2023 год, — асвоіць ф'юзінг, тэхніку спіжання шкла. А яшчэ ў планах хлопца ўдзельнічаць у выставках і безумпна ўдасканаліцца, каб нарэшце стаць сапраўдным мастаком. Газета "К" звычайна маладому таленту працаваць у такім жа імпульсе і надалей развіваць непаўторны творчы пошук.

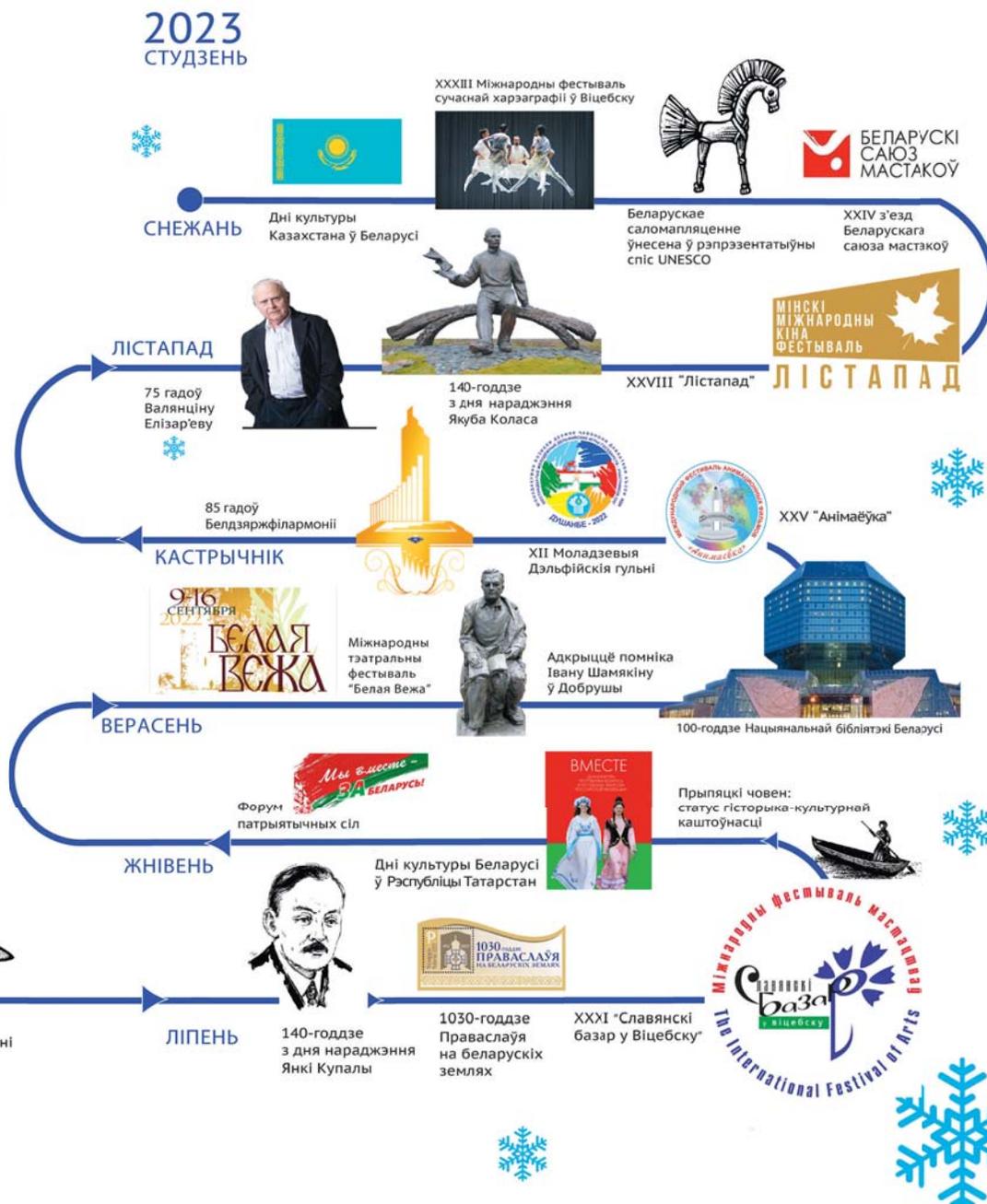
Настасся ЮРКЕВІЧ

Крысціна Ільч (№ 4)

ПАДЗЕІ, ДАТЫ, ІМЁНЫ, ФАКТЫ

Без Дзеда Мароза змовоў імпрызую ў Іўеўскім раёне ўвеччэ немагчыма

Казачныя героі заусёды рады і дарослым, і дзецям

Падчас імпрызы наведвальнікі не сумуюць

У госці да дзеда Зімніка і бабы Завірухі

Турызм і сфера культуры даволі часта супрацоўнічаюць і ўзаемадзейнічаюць. Але, на жаль, вельмі рэдка бывае, калі на баланс адрэдка культуры таго ці іншага раёна выкладаюць, прыкладам, свая гасцініца ці сядзіба. Ведаю толькі пра адну такую гасцініцу, што знаходзіцца ў Браслаўскім раёне Віцебскай вобласці. — сам у ёй гаспаваў неадвольчы. Аднямі дазваляў пра надобную сядзібу ды пра культурна-турыстычны праект “Сядзіба дзеда Зімніка і бабы Завірухі” ў Іўеўскім раёне Гродзенскай вобласці.

ТУРФІРМЫ З УСЕЙ БЕЛАРУСІ

Не скарэц, што ад наступстваў Covid-19 турыстычная галіна Беларусі пахрыпела даволі сур’ёзна. Разам з тым, як у кожнай праблеме, ёсць тут і апаарты бок медала — пандэмія міжволі дала іштучок аічынамму турызму да развіцця, у бок разнастайнасці і кратаў, а сам беларусы былі вымушаныя больш падарожнічаць па сваёй краіне. Усё так у аічыны турыстычны ўжытак пачалі трапіць тыя культурныя адметнасці, на якія раней, бадай, не звярталі ўвагі.

У выніку многія беларусы за апошнія гады адкрылі для себе шмат цікавага ў розных рэгіёнах Беларусі. Сённяшні прыклад — з Іўеўскага раёна Гродзенскай вобласці.

— Мару запэўніць, што ў нашым раёне влікая ўвага надаецца развіццю культурна-турыстычных паслуг, — кажа загадчык сектара культуры Іўеўскага раёнавай каніканка Святлана Кішкель. — Так, ужо на прашы 11 гадоў у нас дзейнічае культурна-турыстычны праект “Сядзіба дзеда Зімніка і бабы Завірухі” ў вёсцы Зялёны Іўеўскага раёна. А ў самой сядзібе даліць сваю асноўную творчую дзейнасць тэатр гульні “Зялёны фургон”.

Па словах Святланы Кішкель, культурна-турыстычная дзейнасць названа калектыву праходзіць у шэсць супрацоўніцтва з турфірмамі Беларусі з Мінска, Гродна, Барысана і іншых гарадоў. Гасцямі сядзібы за гэты час, акрамя беларусаў, былі замежныя турысты з Польшчы, Літвы, Іспаніі, Італіі, Расіі.

Немалаважны факт: за час творчай дзейнасці тэатра гульні “Зялёны фургон” сядзібу наведвала больш за 15 тысяч турыстаў, зароблена больш за 20 тысяч рублёў. Што ж, гэта сапраўды важкі і значны даробак у агульную скарбонку плана платных паслуг.

І ЗІМОЙ, І ЛЕТАМ

А шпяр крпыну папабранаасцей. Сам тэатр гульні “Зялёны фургон” быў заснаваны яшчэ ў 2009 годзе, арганізатарам і кіраўніком стала Наталія Мудрык, а з 1 ліпеня гэтага года мастацкім кіраўніком з’яўляецца Ірына Гуртавая. За творчую работу ў 2016 годзе калектыву было прысвоена найменне “народын”, а ў снежні 2019-га народны тэатр гульні “Зялёны фургон” павердзіў гэтае ганаровае званне.

— Удзельнікам тэатра з’яўляюцца 13 работнікаў Іўеўскага цэнтра культуры і волнага часу, — кажа Святлана Кішкель. — Яны займаюцца сольнымі спевамі, танцамі, гульнямі, распрацоўваюць, мадэліруюць і шпуюць сцэнічныя касцюмы ў адпаведнасці з мастацкім вобразам тых анімацыйных герояў, якія задзейнічаны ў праграме. Усёго, да слова, пашыта каля 40 сцэнічных касцюмаў.

Не спыняюцца праца тэатра гульні “Зялёны фургон” не толькі зімой, але і летам. Напрыклад, пазатэатр у рамках праекта “Святая кожны дзень” калектыву зладзіў дзіцячую анімацыйную праграму “Летняя прыгоды Ваўка”, музычна-забавальную праграму “Я малюю лета”, анімацыйную праграму “Гуляць кілач!” і тэатрылізаную гульнявую праграму “На лясной паляне”. А мінулы год калектыву прынуў удзел ва ўрачыстай і прыёмнай запалвання агню на навагодній прыгажуні “У снежным царстве — марознай адржане”, дзе зладзіў сюжэтна-гульнявую праграму “Навагодняе папаражжа”.

Таксама варта сказаць, што тэатр гульні “Зялёны фургон” пастаянна ўдзельнік такіх брандываных мерапрыемстваў, якія святую “Морынская залатая рыбка”, “Іўеўскі памідор” ды іншых раённых і абласных аглядаў, мерапрыемстваў і свят.

ЦУДОЎНЫЯ ЦУДЫ

Дык што канкрэтна можна пабачыць турысту ў рамках культурна-турыстычнага праекта “Сядзіба Дзеда Зімніка і бабы Завірухі”? Як кажа Святлана Кішкель, на названай сядзібе турыстам прапановуецца займацца праграма, падзелена на дзве часткі. Гэта выдаравае па казачным лесе пад назвай “Лес паюны казкі” і наведванне тэатрылізанай п’ялюцы (домік-сігна Дзеда Зімніка і бабы Завірухі).

Наведванне турыстаў праходзіць на сапраўдным лесе. Госці наведваюць шраг анімацыйных п’ялючак: “Домік Гноміка”, “Хатку Лісы-кумы”, “Калінаў мост”, дзе прахваюцца Салавей-Разбойнік і Кікімара, хатку на курных ножках Бабы-Ягі, у якой гасціць Кашчэй Несмёртны. Потым вандруюць трапіваюць да “Ліха Ляснога і Ямелі на печы”. Толькі пасля гэтага, праішоўшы ўсе гульнявыя выправаванні, яны трапіваюць у сядзібу Дзеда Зімніка і бабы Завірухі.

Тут іх чакае тэатрылізаная відэавішча, забавы і гульні. Скажам, за апошнія тры гады ў рамках праекта “Сядзіба Дзеда Зімніка і бабы Завірухі” былі праведзены інтэрактыўны навагодні спектакль “Навагодні феерверк”; тэатрылізаны інтэрактыўны спектакль “Чароўнае лострачка”; інтэрактыўны спектакль-казка “Снежная каралеўства”.

Сялета гаюноўнай геранійнай святончай дзеі будзе Пап’ялючка. Гасцей чакае сапраўдны казачны лес з мноствам выправававанняў, загадкаў і скарэцтў (анімацыйны квест “Чароўны лес”), інтэрактыўны спектакль пад адрэткам неабач “Навагодні баль Пап’ялючкі”, паласка якога п’ялючкі дзіцячых і знойдзе Пап’ялючка свой тудык, а таксама гасцям прапануюць чай, сушкі і салодкія падарункі ад Дзеда Мароза і Снягуркі (наўпірот з Паўночнага полюса). Таксама паласка дзеі будзе прапавашч святончай фотазона з геронамі казкі.

Хто пабаўнаў на сядзібу ў мінулыя гады, кажуць, што ад Дзеда Зімніка немагчыма зехаць не ў гуторы. “К” дазвіналіся да аўтара такога турыста, які кражэ вярнуўся са святая ў Іўеўскім раёне.

— У сядзібе Дзеда Зімніка і бабы Завірухі нам вельмі падабаецца, — кажа Яўген Шчарбакоў. — Мы многа з сям’ёй вандруем па Беларусі, бываем і ў розных гатэлях, і ў агразядзібах, але нідзе няма такога артыстызму ад супрацоўнікаў, такой жывай гульні, як тут. Наша сям’я — з Полацка, мы былі на адрэцішай сядзібы яшчэ ў 2011 годзе са старэйшым сынам, а сёлета пры- везлі сюды і малодшага сына, каб паказаць і яму ўсе тая цікакасці, што робіць у Іўеўскім раёне. Паверце, уражання самыя паціўныя, радасныя і запамінальныя!

Дарчы, паласка наведвання тэатрылізаных імпрэз, арт-спектакляў, свят-рэмайкаў, народных свят кожны ахвотны турыст можа набыць вырабы майстроў Іўеўшчыны.

Што ж, гэты сапраўды цікавы праект паказвае: патрыятычкі беларускі гарадоў ды мастацка па прыцягненні аічынных і замежных гасцей сваімі культурнымі акцыямі далёка не вычарпаны. Чым не рэзон для культурнага Іўеўскага Беларусі стварэць у сваіх раёнах запарабаваны культуры ды турыстычны прадукт, пастаянна рэкламаваць і прырочы сабе, звязваюць кантакты паміж калегамі ды пашпярэш сферы сваяй дзейнасці?

Зразумела, для таго каб пра ўсе адметныя праекты ў сферы культуры Беларусі даведваліся і самі беларусы, і замежныя госці, трэба яшчэ шмат што зрабіць. Прыкладам, стварыць цікавы інтэрактыўны музей і аграэкспэдыцыі, цэнтры інтэрыпрэтацыі культуры, этнаграфічныя паркі, запустіць у інтэрнэце агульнаўсюдную аічынную тэатрылізаную імпрэзу ды шмат чаго яшчэ. Праца ў названым кірунку, як паказвае той жа прыклад з лосвету культурнага Іўеўскага раёна, паступаюна наладжваецца. І гэта не можа не радаваць.

З Новым годам, шанюныя чытачы! Хай ў 2023-м раласці ў вас будзе пабочная!

Юры ЧАРНЯКЕВІЧ
Фота прадастаўлена супрацоўнікамі Іўеўскага аддзела метадічнай работы

Здзіўляецца — прывелея абраных. З гэтай нагоды доўга думаў, пра што я яшчэ не пісаў. Калі ўспомніў — абрадаваўся. Так цешыцца ў дзяцінстве, калі знаходзіш пад канатай тэнісны мячык, які ты згубіў паўгода назад і за які аднакласнік табе абяцаў кніжку Луі Бусенара. Да слова, цяпер у маёй калекцыі — чатыры раманы цудоўнага французскага пісьменніка. Але я, падаецца, адхіліўся ад тэмы.

Я не пісаў пра шырк. І не пра Гомельскі, які вельмі шанавалі Каранаш, ці пра Маскоўскі на Шпятным бульвары, дзе панаваў Нікулін. Да гэтых і іншых “статычных” установаў адношуся досыць спакойна. Я не пісаў пра шапта. Пра “балзязную” мару любога летуценніка, якая расквэчае фарбамі, якая літаральна ўрываецца ў тваё жыццё, згзіўляе і прымушае думашч нестандартна.

ПРАДАЦЬ ЛЕМАНТАР

Вяртаюся неак з працы. Пальдоходжу да свайго шматпаўраховіка — і шха мілю. На пустых гульнюх нетаропка тыгр з львом. Хвастом памахаючы, нобыта гутарку выдучу. Ілюстрацыя “вырывока” са згаданага Бусенара. Паступова заўважана лёгкую ародку ў рачыну, што “выропдоху” шапдэр. Да нас завітала шапта!

Я сёння — пра эфект выбуховага раптоўнага цуду. Менавіта гэтага ўражання, бывае, храніцца нестас дзейнасці нашых работнікаў культуры. Не кожны дзень, не штогдынява, а хаяя б раз на квартал бы павінны страпснудь свай раён нечаканым рухам, непаўторнай дзейнасці... Каб Пноўка бдэ ваганніў алдаў свай лемантар за ўваход туды, дзе здараюцца дзівосы.

КАЛІ У ДУШЫ ВОСЕНЬ

Дык чым моццў уразіць нашы музейнічкі, бібліятэкаркі ды кніжнікі? Тым, чым і шапта! Сінтэзам мастацтваў, яскравасцю самавыяўлення. Я быў сведкам таго, як у Кіраўска літаральна за пару дзён шапта наведваў кожны, хто ўмеў хадыць.

Колкі слоў пра самавыяўленне. Вось нам, да прыкладу, гумар бракуе. Разумнага, глыбокага, тонкага, узвятага да ўраўноўнажыцца і скарэцтў філосафіі, пераважыць адна і тая жэ асаблівасць: які карыстаецца культурнага Іўеўскага раёна, паступаюна наладжваецца. І гэта не можа не радаваць.

З Новым годам, шанюныя чытачы! Хай ў 2023-м раласці ў вас будзе пабочная!

Самадзейная мастачка з Астравеччыны Эліна Гражуль-Гульбінская

Ап! І тыгры ля ног маіх селі

Мюзікл на сцэне Ашмянскай школы мастацтваў

Клюючы гэты і па сёння называючы філосафам манежа. А ЁнГібрава яшчэ ахарактарызуючы: “З восенню ў сэрцы” (памітаецца ў Бабеля; “На носе ў вас — акулеры, а ў дзурцы — носе?”). Артысты не падлашчываліся да публікі, не жартавалі на неспрыстойнай тэмы. Няжю прынышлы састарэй! У такім выпадку замест восені ў душы застаюцца фанера маншы.

УРА УРФІНУ ДЖУС!

Успомніў сёння пра Піночка, і забурліла плынь паралельных думак. Навошта Аліксее Талстоум спатрэбілася пераклаваць твор Карла Каюдзі? Чамусьці на не менші заманітуў аповесць Джані Радары “Чыпаліна” ніхто не пакап’яўсіў. Дыў дзеля чаго стварэць тое, што ўжо хтосці зрабіў?

А вось пра пісьменніка Аліксандра Волкава сказаць такога не магу. Краіна Оз Лімана Фрэнка Баума нагхліла Волкава на налісоне ад п’яні самастойных кніг, звязаных сюжэтам са Смагарыным горадам. Тут аліні смерці Жансечэга аікась нашага гумару не нагоршылася. Выгляд гэты не напта пераканана. Між тым геніў дзіасцінашці падаваўу свету менавіта шырк (няхай сабе і не шапта). Маю на ўвазе Алега Папова і Леаніда ЁнГібрава.

сельскіх юнакоў і дзівач, якія сталелі і становіліся сапраўднымі грамадзянамі Беларусі. 22 снежня споўнілася 100 гадоў з дня нараджэння пісьменніка. Згадаць варта, што, апрача прозы, творчу былі пашуданым публіцыстыка, перакладамі, літаратуразнаўчы артыкулы.

З нагоды юбілею аддзел па рабоце з дзецьмі Палаца мастацтваў у Барысавічы прап’яў праграму “Беларускі тэатр”, у якой паддзельнічалі вучні мясцовай сярэдняй школы № 16. Гаварылі не толькі пра мінулае нашай беларусьці, але і пра яе будучыню. Пра палее павадзіла метадіст аддзела Вікторыя Рубец.

КРАЯЗНАЎЧЫ ФАКУЛЬТАТ
“У Слонімскай раённай бібліятэцы імя Якуба Коласа зладзілі краязнаўчы факультатыву, — распавядае загадчык аддзела бібліятэчнага маркетыву Таццяна Сайчык. — Праект называецца “Слонімішчына — наш гонар і любоў”. Акцыя была прысвечана жыццю і творчасці паэта Міколы Арочкі. На сустрэчы прэзентавалі дзве кнігі — зборнік вершаў Арочкі «Укрываванне», выданне «Мікола Арочка: выбраныя творы», акая папоўнілі фонды бібліятэкі”.

МЮЗІКЛ ДЛЯ ХОРУ

Настаўнік харавых дысціплін Амвільскай дзіцячай школы мастацтваў, кіраўнік урочнага дзіцячага хору “Сугучнасць” Ганна Буйко напісала пра новую ролю салістаў. Настася Саўрыноўна, Васіліса Гасцілючы, Ілья Няронскі, Ульяна Жукоўская, Злата Бабенка, Вераніка Бурачэўская, Эўліяна Масальская, Дзінара Шымакоўская, Вікторыя Васіліцкая сталі ўдзельнікамі мюзікала.

А шпяр — вашы лісты.

ДА НОВЫХ ІДЭЙ!

Бібліятэкар Астравечкай раённай бібліятэкі Вольга Зяньчэкоўская піша пра мастака-аматара Эліну Гражуль-Гульбінскую, акая жыўе на Астравеччыне: “Яна — педагог па адукцыі. Мастацтвам захапленая тры гады. Пастаянна шукае новыя ідэі. Творы Эліны дзіманструюцца ў Міхалішкаўскай сельскай бібліятэцы”. Не раз назіраў цікавую каршыну: інтэр’еры кніжных скарбніц, ад сельскіх да раённых, набываюць асабліва адметнасць, калі ўпрыгожаны жыўцамі, разойбы на дрэве, ткацтвам, керамікай. Побач са шматзначнасцю вокладак эстэтыка творчай думкі, рэалізаванай у самых розных мастацкіх формах, вытывае асабліва арганічна. Кніжны храм, а ў ім — абрачы.

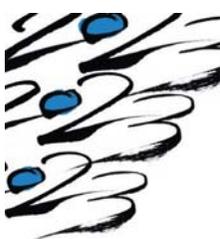
ШАКАЛІ ЦУДЫ І ЗНАЙШЛІ

Свой праект і ў Лёзненскай цэнтрыяльнай раённай бібліятэцы. Скарываны на працуваанне мясцовых брандэў, ён называецца “Лёзненскіх эскрбніц, або У пошукх цудоў Лёзненшчыны”. Дзякуючы ініцыятыве, з’явілася 40 краязнаўчых артыкулаў пра “самас-самас” ў раёне. Матэрыялы ўвайшлі ў кнігу “Лёзненшчына: відомая і невядомая”. Днімі абдылос прэзентацыя выдання. Распавяда пра гэта загадчык аддзела бібліятэкі Вольга Пічонава.

Пшысьце і паціскайцеся! Сустрэнемся ў наступным годзе.

Яўген РАПН

ПАЧАКАЙ, ЗАТРАЙМАЙСЯ...
У свай час папулярынашч тэатрылоў Алены Васілічэвіч “Пачакай, затрымайся!” не мала аналагаў. У дэсе Ганькі чыталіся біяграфіі сошнен

Святлана Камарчук (№ 5)

Віктар Грамыка, 1960-я гады

“...Светлы ж след будзе вечна жывым”

Гэтыя словы Максіма Багдановіча цалкам могуць быць прымененыя да жыцця і творчасці Віктара Грамыкі, 100-годдзе з дня нараджэння якога адзначаецца 1 студзеня. 3 нагоды юбілея з 22 снежня ў Нацыянальным мастацкім музеі працуе выстава яго твораў, а ў выдавецтве “Беларусь” на днях выходзіць у свет маяя міні-маняграфія з серыі “Славетныя мастакі Беларусі”.

Віктар Аляксандравіч — жывапісец, народны мастак Беларусі, ганаровы акадэмік Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, прафесар, актыўны ўдзельнік партызанскага руху, кавалер ордэнаў Айчынай вайны I ступені, Чырвонай Зоркі, медалёў “За адвагу”, “Партызану Айчынай вайны” I ступені, а таксама медалі і ордэна Францыска Скарыны і іншых. А яшчэ амаль 40 гадоў ён аддаў педагагічнай дзейнасці ў Беларускай дзяржаўнай тэатральна-мастацкай інстытуцыі (Беларускай акадэміі мастацтваў).

Мара стаць мастаком з’явілася ў яго яшчэ да вайны, калі ён пасля сямгодкі хацеў паступіць у Віцебскае мастацкае вучылішча. І нават паступіў, але праз месяц, у сувязі з цяжкай хворобай маткі, Вольгі Самёнаўны, вымушаны быў пакінуць вучобу і вярнуцца дамоў. У Оршы

ён скончыў 10-ы клас і 21 чэрвеня 1941 года атрымаў атэстат сталасці выдатніка. А праз некалькі дзён горка аказаўся ў німецкай акупацыі. Якое ж тут мастацтва? Да пары прыйшоўся забываць пра гэта, асабліва калі ён, зусім малады хлопcek, стаў разведчыкам у арышанскай палпольнай групе “дзяці Косці” — Канстанціна Заслонова. А калі навелася паграза арышту, у пачатку сакавіка 1942-га па заданні партыйнага падполля разам з групай Заслонова апынуўся ў партызанскіх лясах Віцебшчыны.

Тым не менш блакітная мара юнацтва не адпускала Грамыку — яна стала рэальнаю ўжо тады, калі ён у сакавіку 1943 года (праз чатыры месяцы пасля пібелі “дзяці Косці”) трапіў у партызанскі Смаленскі полк асабага прызначэння. Гэтая мара яшчэ больш умяшчалася і выстаяла ў цяжкіх баях, у пастаянных баявых рэйдах, у смяротных блакадных праправах.

У тыя векапомныя дні 20-гадова партызан Грамыка атрымаў пудуцкую ў творчасці жыццё ад старэйшага фразантова сярба — капітана Мікалая Аўр’янава, які за дзень да сваёй пібелі ў час штурму шашы Лепель — Вікар, добрая будучыня! Я гэта бачу! Скончыцца вайна, ты паступіш у Акадэмію мастацтваў. Я ведаю, ты раскажаш пра нашу вайну...”

Праз 15 гадоў Віктар Аляксандравіч стварыў менавіта

такую панарамную кампазіцыю пад назвай “Дарогамі мошціцаў”, якая сёння знаходзіцца ў Беларускай дзяржаўнай музеі гісторыі Вялікай Айчынай вайны і з’яўляецца не толькі творам уласна мастацтва, але і праўдзівым гістарычным дакументам.

Аднак гэта будзе потым. У часы нашых шматгадовых сустрэч і гутарак з Віктарам Аляксандравічам я шмат чаго даведалася з яго біяграфіі. І нават у 2012 годзе рэдагаваў яго мемуарныя рукапісы кнігі “За воблакамі — сонца” і “Святыло і цені лета, што адыходзіць”, якія з’яўляліся своеасабівымі працагам ужо выдадзенай у 2000 годзе ў выдавецтве “Беларусь” кнігі “Вясёлка над дарогай”.

Галоўны стрыхань жывых і надрукаваных успамінаў мастака, дзе, як на стужцы старога фільма, унікалі-наўставалі чорна-белыя кадры з лёгкімі ўсплэскамі вясёлкавых колераў — кадры даўно мінулых гадоў дзяцінства, баявога юнацтва і сталасці, звязанай з гадамі творчасці, актыўнай педагагічнай і грамадскай дзейнасці.

У неапаублікаваных рукапісах Віктара Грамыкі я прычтаў: “Мая першапачатковая творчая біяграфія неаддзяльная ад лесу майго пакалення. Адносіны да працы, да прыроды і нават да мастацтва — усё гэта фарміравалася Вялікай Айчынай вайной. І так здарылася, што майму досыць сціплайму прафесійнаму ўзроўню час вызначыў такую высокую

ролю, на якую я быў толькі здольны. Час прымусіў мяне ўзяцца не толькі за вінтоўку і кулямёт, але і за аловак, разец, пяро журналіста. У нашым партызанскім палку, уласна кажучы, мастаком аказаўся я адзін. У вольны час быў заняты выпускам баявых лістовак. А потым, калі нам з самалёта сёкнулі абсталяванне для друкарні, я наладзіў выпуск тэлекавак і газеты “Народны месівец”. Праўда, мне дапамагалі мае баявыя сябры. Першы нумар выйшаў 8 жніўня 1943 года.

Помню, як ноччу пры святле каганца рэзаў на лінарыце альбо грушчарым дошках простым спізорыкам (пазней даведалася, што гэтыя тэхніка называецца абразным дрэварэзаннем) сатырычныя малюнкі і партрэты партызан, якія праславіліся ў баях і разведцы. Вялікі на мяне быў попыт як на партрэтах. Маляваў многіх маіх аднапалчан. Алоўкавы малюнак звычайна выконваўся ў памер паштоўкі, каб можна было яго трымаць на памяць у кішэні гімнасёркі. У час работы за спінай адразу ж збіраўся натоўп гледачоў, якія каменціравалі кожны штырчок. А якая сардэчная радасць асвятляла твары маіх таварышаў, калі яны пазнавалі сябе ў гэтых малюнках! Да працэсу малявання прыцягвалася не проста цікакасць. Пасля цяжкіх баёў, знясіпвалых пераходаў у новыя раёны базавання, сярод нялігкага партызанскага побыту нам усім падтрымка былі паўзы для разрадка.

Мы часам адчувалі проста нясперную прагу да цудоўнага, да светлага, да прыгожага. Невыпадкова некаторыя байцы наслілі ў заплечных місках разам з патронамі і сухарамі зашмалдзаваныя зборнікі пазіі Купалы, Багдановіча, Коласа, Маякоўскага, Пушкіна. Мудра сказана: “После боёв сердце просит музыки войноне...” Так, дарчы, і называлася адна са старонак нашай газеты.

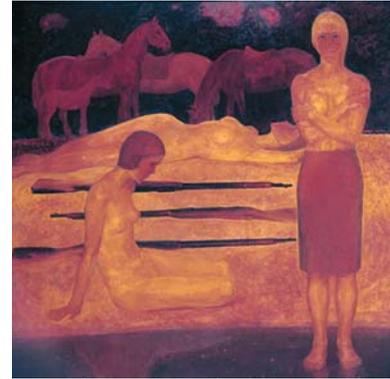
Чым востры перажываўся горач народнага бедства,

Віктар Грамыка (другі злева) — адказны сакратар партызанскай падпольнай газеты, 1944 год

тым больш ярка для нас свяцілі ідэалы цудоўнага. Вайна выходзіла і новыя адносіны з прыродай. Для партызана лес не толькі родны дом. І лес, і палі, і рачулікі — уся родная зямля была нашым саюзнікам і самым надзейным памочнікам. Але для гэтага трэба было тонка ведаць і адчуваць прыроду, не самыя вонзачныя падзкі і правы. Толькі так мы становіліся сапраўднымі гаспадарамі лесу і ночы, бо нашы партызанскія дзеянні звычайна прыпадалі на начны час. Гэта выпрацоўвала такую інтуіцыю, якую можна назваць унутраным зрокам. Мы ўмелі быць часткай прыроды, злівацца і раствараліся ў ёй. Напэўна, гэта адбілася пазней і на маім разуменні пейзажнай карціны. А калі пасля начной работы мы вярталіся ў лагер і набліжаўся світанак, ён прыносіў незвычайную, проста ўсебадымную радасць. Нам здавалася, што гэта для нас узыходзіць сонца. І неак пранізіла адчуваў у гэтай хвілінкі цуд жыцця кожнай хвілінкі і кветачкі альбо іею на тонкіх галінках... Калі я праз гады пісаў свае палотны і арышанска-пейзажы, прысвечаныя памяці Вялікай Айчынай, — думаў пра ўсё гэта, пра тыя гады, калі мы адстаілі сваю Радзіму, вызвалілі яе ад страгнага ворага”.

Карціна “Салдаты” (1967) — своеасабівы вынік таго, што назавуць засталося ў ваеннай памяці і самога Грамыкі, і яго аднапалчан, якім пашанцавала выжыць у гэтай страшэннай масарубцы. Тут мастацтва вярнулае сябе, каб асноваваць вайну ў больш шырокім абагульненым плане, чым гэта было ў ранніх палотнах Грамыкі пра вайну — “Развітанне” і “Дарогамі мошціцаў”. Менавіта на Арышаншчыне, па словах мастака, узнікла задума гэтай карціны. З яе пачаўся час яго вышэйшых творчых поспехаў; тут асабліва ярка праявіліся рысы новага для жывапісца “суровага стылю”. Тры таварышы-вертэары стаяць на ўзгорку:

В. Грамыка. “Жанчынам Вялікай Айчынай прывячаецца”

двое — з гранёнымі шклянкамі, трэці — з алюмініевай коўнакэй. У глыбокім маўчлівым суровыя і чыстыя сэрцам учараннія салдаты вайны ўспамінаюць аднапалчан, загінулых на палітай крываёе зямлі...

Здаецца, даволі простая кампазіцыя, а атрыманася пад пэндзелем мастака сапраўднае манументальнае рэч, аб’ектыўнае і праўдзівое свечданне пра тое, што было насамроч на вайне, якая з’яўлялася “зусім не феерверкам, а проста цяжкай работай”.

Мабыць, самымі драматычна-памітнымі месцамі для партызан Палішча-Лепельскай зоны, у тым ліку і для Грамыкі, былі блакадныя красавік-май 1944-га. Калісьці, у 1970 — 1980-я гады, я запісаў шмат жывых успамінаў былых партызан — удзельнікаў тых герачных і трагічных падзей. Гэта былі мастакі Мікалай Гуціў, Мікалай Аўр’янава і Сяргей Раманаў; мой сёсць журналіст Аляксей Крушынін, кінааператар Іосіф Вейнроўч, дарчы, шматгадовы сябра Грамыкі; палкоўнік Іван Садчэўка, той самы храброў камандзір партызанскага палка, у якім заўважыў Віктар Аляксандравіч. І дагэтуль ты падзеі, мною пацверданы ад ветэранам, час ад часу мяне трывожаць: быццам бы і я віртуальна быў іх сведкам і асабіста перажываў штыосы падобнае... Асабліва калі я бачу такія карціны Грамыкі, як “Балада аб ваеннай малодасці”.

Успаміны пра Палішчану — “Успаміны пра нарчанскую пераправу”, “Слаўным разведчыкам майго палка прывячаю”, “Польня лістапада”, “Зямля”, “Над старымі акачамі — шчыня”, “Край палачкі — край партызанскі”...

Праз пяць гадоў пасля карціны “Салдаты” Грамыка напісаў кампазіцыю, прысвечаную герачным беларускім жанчынам Вялікай Айчынай вайны. На Усеазаанай выставе ў маскоўскім Манежы, прымеркаванай да 50-годдзя ўтварэння СССР, палатно атрымала вялікі поспех і было непасрэдна з верніскажу набыта Дырэкцыяй выстаў Мастацкага фонду СССР.

Тэма ў тыя гады ў савецкім выяўленчым мастацтве наогул не зусім прывычна: жанчына-воін на вайне, жанчына і зброя, жанчына і смерць (проста некалькі аксюмарант) Між тым вайна — гэта і тысячы жаночых твараў. Тых дзіўчак, якія аказаліся на фронтах, у партызанскіх атрадах і ў падполлі. Яны ўмелі страляць варажыя азілоны, валодаць рашчэй, гатаваць ежу, мыць і шываць адзенне. Нароўні з мужчынамі ўмелі мужа пераносяць нягоды, боль і пакуты.

Праўда, гэтая тэма — подзвіг жанчын на вайне — у беларускіх жывапісцаў (у адрозненне ад іншых савецкіх рэспублік) ужо ў 1960—1970-я гады набірала моц: у Міхаіла Савіцкага (“Партызанская мадонна” і “Віцебская варагты”), у Леаніда Шчамялёва (“За

вольную Беларусь”), у Мая Данцыга (“Партызанскае вяселле” і “Беларусь — маці партызанскай”), у Мікалая Залознага (“Салдаты”), у Альгерда Малішэўскага (“Мелесстры”), у ленинградскага беларуса Яўсея Майсеевіча (“Маш, сёстры”)...

У гэтым плане грамадска-карціна “Жанчынам Вялікай Айчынай прывячаецца” набыла высокі сымвалічны сэнс, прычым у асабліва разлістачнай форме, як гаворыцца, “без дурніш”.

Гэта была не адзіная група купальшчыц — жанчын-разведчыц — асветленая чырвона-залатымі промянямі надыходзячай ночы, што і апраўдала з пункту погляду жыццёвай праўды цёмна-агніты каларыт палатна. Але галоўны сэнс яго — метафара колеры, якая гаворыць пра крывавае вярсты вайны. Метафара, узведзеная да філасофскага сімвала. Кантраст пільчотных і пільных ліній аголеных жаночых фігур і спакойных коней на фоне чорнага неба — з жорстка-рэжучымі абрысамі трох вяткоў на пясчаным беззэе возера, — так ствараецца пластычная супярэчнасць несумяшчальнасці жаночай прыроды са смяротнай стыхіяй.

А вось мае кароткія запісы з успамінаў Віктара Грамыкі пра тыя незвычайныя часы: “Калешне, самым драматычным перыядам на ўсёй вайне для мяне, ды і не толькі для мяне, была вясна на 44-га. Падкрэслаю, што наш Смаленскі партызанскі полк асабага прызначэння быў рэйдывым і па асноўным профілі дыверсійна-разведвальным. Ён хутка рос колькасца і пастаянна пашыраў межы сваёй баявой дзейнасці. У нас было некалькі атрадаў, кожны з якіх склаўся з 4-х батальёнаў; я быў у 4-м батальёне 13-га атрада пад камандаваннем Хасанбека Бзыкава. А ўсяго ў палку было больш за тысячу чалавек. Мы праводзілі буйныя аперацыі на чыгунках і шашэйных дарогах, тра-

мілі непрыступныя гарнізоны, знішчалі карнікаў і палішчы, рабілі засады, распускоджалі на акупаванай зямлі аперацыйныя зводкі Саўінфармбюро. Наш шлях быў доўгім: ад Руднінскіх лясоў Смаленшчыны і Беларускай вёскі Шчылы на Віцебшчыне да вёскі Нарач Мядзельскага раёна, дзе і завяршылі сваё жыццё партызанскія дзеянні, калі злучыліся з Чырвонай арміяй.

І заўсёды побач з намі, са мною былі жанчыны: разведчыцы, радасцікі, сувязныя, мелесстры, урачы. Я іх помню ўсім. Помню загінулых у баях у час прырыву блакады Машу Пашывалу і Машу Сухараву. Помню Кацю Багданаву, Кацю Шырану, Сашу Кілатва — Шурачку, Ганначку Міхайлоўскую (пасля вайны яна доўга працавала ўрачом у Рэспубліканскай лечкаміцы), Сою Айзенберг, Зіну Судакову, Зою Яблякову і шмат іншых герачняў нашага палка. Хіба можна забываць, як на маіх вачах атрымала разрыўную кулю ў грудзі радасціца Таяня Архіпава — я змог аказаць ёй пасільную дапамогу, перавязваў рану і сам, паранены ў руку, вынес яе з-пад мінамётнага агню.

А той бой доўжыўся амаль цэлы дзень. Цяжкі бой у мёрскім лесе ўздоўж вузка-майскай Лепель — Берзіно. Восемцімаі маім дарогам аднапалчаным-жанчынам я і прысвюіў сваё палатно...”

Яшчэ адна пранізілая карціна-ўспаміні “Песня пра мой атрад” (варыянт — у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі). Шэка скажаць, што тут найбольш уражвае: сі трывожная прырода, пранізілая апошнімі промянямі сонца, сі вернішкі-партызанкі на першым плане, якія павольна рухаюцца па беразе ракі. Усё арганічна ўзаемадзейнічае: і пластыка, і колераўзыха, і рытміка, і малюнак, і прасторавыя манументальныя планы з дэталёвай распрацоўкай пейзажных фонаў. Карціна-балада — мабыць, так можна вызначыць жанравую сутнасць гэтага палатна.

Урэшце, уся творчасць Віктара Грамыкі — спявадальныя жывапісныя песні-баллады “пра час і пра сябе”. Па вялікім рахунку, яго карціны і тым больш эпічныя пейзажы словымі менавіта глумачыць — іх можна толькі палюбіць, адчуць. Зразумець. І толькі тады — у адзіным парыве суперажывання, калі душа твая агулчэцца на боль і адчай, — развагі мастака, ягоныя палотны будучы належача табе гэтак жа, як належача самай патаемнаму ўспамінаў...

Барыс КРЭПАК

Паліна Саксавец (№ 7)

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКИ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7.
Тэл.: 8 017 3654237, 8 017 3576627
Пошта: kupalabilet@mail.ru

- Казка "Гісторыя шакаладнага дрэва" (0+). Галоўная сцена. **3–6 студзеня аб 11.30.**
- Музычна-пластычная фантазія "Скрыжаванне" (12+). Камінная зала. **6 студзеня а 19.00.**

УНП 100377901

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 8 017 3970163
(экскурсіўнае бюро)

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
- Выстава Аляксандра Карпана, прысвечаная 70-годдзю з дня нараджэння майстра. **Да 15 студзеня.**
- Выстава "А. Я. Архіпаў і майстры Саюза рускіх мастакоў", прымаркаваная да 160-годдзя з дня нараджэння выдатнага жывапісца А. Я. Архіпава і 120-годдзя з даты заснавання Саюза рускіх мастакоў. **Да 22 студзеня.**
- Выставачны праект "Жаночы род". **Да 8 студзеня.**
- Персанальная выстава Валяціны Шоба "Калядныя карункі". **Да 15 студзеня.**
- Выстава "Віктар Грамыка. Абянець неабходнае", прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння мастака. **Да 22 студзеня.**
- Выстава Тамары і Уладзіміра Васюкоў "Творцы". **Да 12 лютага.**
- Заняткі курса "Філасофія з дзецьмі ў Мастацкім" (наведвальнікі ад 7 да 10 гадоў). **Да 9 сакавіка.**
- Экскурсіі: "Якога колеру зіма?" (6+), "Казкі ў Сходзе" (10+), "Міфы Старажытнай Грэцыі і Рыма" (10+), "Пляч моў каханя" (10+). Праводзіцца заўсёды.

УНП 100377771

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8.
Тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792, 8 017 3271166

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выстава "Вызваленне Еўропы" ў рамках міжнароднага праекта "Тэрыторыя Перамогі", які аб'ядноўвае 250 музеяў і ваенна-гісторычных цэнтраў Расіі і іншых замежных краін.
- Анлайн-выстава "Трагедыя народаў".

УНП 100235472

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1.
Тэл.: 8 017 2431041 (каса), 8 017 3615493

- Навагодні канцэрт (12+). **31 снежня а 17.00.**
- Опера ў 2 дзеях "Гісторыя Кая і Герды (Снежная каралева)" (6+). **3 студзеня а 19.00, 4 студзеня а 12.00.**
- Балет у 2 дзеях "Шчаўкунок" (6+). **31 снежня аб 11.00,**
- **4 студзеня а 18.30, 6 студзеня а 18.00.**
- Балет у 2 дзеях "Тры парасяці" (0+). **5 студзеня а 12.00.**
- Аперэта ў 3 дзеях "Ляточная мыш" (12+). **5 студзеня а 19.00.**

УНП 191081322

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г. п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: 8 01596 36290, 8 01596 36270

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выстава "МІРная зброя". Калекцыя халоднай зброі, вайсковага рыштунку і ўзнагарод з фонду музея. **Да 8 студзеня.**
- **Дзіцячы калядны баль (6+).** **7 студзеня а 12.00 і 15.00.** Для дам і кавалераў ад 6 да 12 гадоў.
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
- Экскурсіі з элементамі тэатрызацыі для дзяцей і дарослых.
- Экскурсія для двух "Інтрыгі Купідона".
- Сямейная квэст-экскурсія "Легенды і паданні Мірскага замка".
- Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: "Святочная страва для князя па старадаўнім рэцэпце", "Асаблівае жаночае касцюма XVIII ст.", "Арганізацыя вайска і вайсковая справа ВКЛ у XVI ст.", "Печы з каробкавай кафлі XVI–XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў".

УНП 590201541

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660, +375 29 5518051, +375 29 1903149

Палацавы ансамбль

- Дзіцячая творчая пляцоўка "Калядная майстэрня" з фотазонай і магчымасцю зрабіць здымак у гісторычным касцюме. **Тэатральная зала. 31 снежня, 1, 6 і 7 студзеня.**
- Калядная экскурсійная праграма "Навагодня хронікі старога замка". **2–8 студзеня.**
- "Музычнае каляднае падарожжа". **Тэатральная зала. 2–4 студзеня.**
- Праграма "Калядны джыз" Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі імя М. Я. Фінберга. **5 студзеня а 15.00 і 17.00.**
- Міжнародны выставачны праект "Castrum doloris. Пахавальныя цырымоніалы нясвіжскага двара". У складзе пастаяннай экспазіцыі.
- Выстава прац удзельнікаў міжнароднага конкурсу па выбаце навагодняй цацкі ў тэхніцы ірландскіх карунак "Звяжам свет прыгажосцю". **Белая бальная зала. Да 22 студзеня.**
- Экспазіцыя ёлачных цацак "У Новы год прыходзіць казка...". **Малая выставачная зала. Да 22 студзеня.**
- Часовая экспазіцыя "GLORIA ARME: ваенна-гісторычная рэканструкцыя даспехаў і зброі". Вялікая выставачная зала. **Да 10 студзеня.**
- Выставачны праект "Перавтораня ў попел. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны", прысвечаны Году гісторычнай памяці. У экспазіцыйнай зале першага пусковага комплексу. **Да 15 студзеня.**

- Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках г. Нясвіжа.

Адзел экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці (г. Нясвіж, вул. Гейсіка, 1)

- Персанальная выстава мастачкі Юліі Марданюк "Яркія штрыхі тэкстылю". **Да 15 лютага.**

Ратуша (г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3)

- **Пастаянныя экспазіцыі**
- "Гарадское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX стст."
- "Нясвіж у міжваенны час. Людзі і падзеі".
- Калекцыя гадзіннікаў XIX–XX стст. "Культура часу". З фонду музея-запаведніка.

Мерапрыемствы

- Лялечны спектакль "Навагодні прыгоды Данькі" (група да 20 чалавек). **3 і 12 снежня.**
- Квэсты: "Заболічны артэфакт", "Карта сямі каралеўстваў", "Музейны дэтэктыў", "Музейнае расследаванне".
- Культурныя мерапрыемствы: "Прыём у кнігніні", "Дзень нараджэння ў Ратушы" (група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў).
- Сюжэтно-ролевая развівальная праграма "Школа шпіёнаў". Група да 25 чалавек.
- Гульні-знаёмства "Музейка аб музеі" (група да 25 чалавек ад 4 да 7 гадоў).
- Гульні-ваенная праграма "Выкрутасы" (група да 25 чалавек).

Падрабязнасці па тэлефонах 8 01770 20602, 8 01770 20660 або на сайце niasvizh.by.

УНП 600207920

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫ Ў БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛЫБКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, д. 2.
Тэл.: 8 0212 669077 (каса)

- Навагодні спектакль у 1 дзеі "Зімовае казка" і танцавальна-забаўляльная праграма "Распакоўка цуду" (3+). **2 студзеня а 14.00, 17.30; 3 студзеня а 14.00, 17.30; 4 студзеня а 17.30; 5 студзеня аб 11.00, а 17.30.**

УНП 300001869

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА У В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 8 017 5074468

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Праграма "Каляды ў музеі". Праводзіцца заўсёды.

Працягласць – 2–2,5 гадзіны. Папярэдні запіс абавязковы.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47.
Тэл.: 8 017 4247814
Час працы: аўторак – нядзеля з 12.00 да 20.00

- Выставачны праект "Сусветны поп-арт: ад Уорхала да Банксі" (12+). **Да 22 студзеня.**

г. Мінск, вул. Нярасава, 3. Тэл.: 8 017 3990978

- Выставачны праект "Чакайце нас, зоркі!". **Да 29 студзеня.**

УНП 192543414

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВИЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА 1-Й ПАЛОВЫ XIX СТ"

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 8 017 3637796, 8 017 3588878

- **Пастаянная экспазіцыя.**
- Выстава мастака-ілюстратара Паўла Татарнікава "Дакуманты да мінулага". **Да 10 студзеня.**
- Экскурсія "Шлях мастака Валенція Ваньковіча". Папярэдні запіс.
- **Праводзіцца заўсёды.**
- Экскурсія "Садзібы партрэт". Папярэдні запіс.
- **Праводзіцца заўсёды.**
- Спектакль-опера "Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апаўдзненнях. Белая сарока". Папярэдні запіс.
- **Праводзіцца заўсёды.**

УНП 100377771

МУЗЕЙ В. К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ У МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: 8 0222 650203, 8 0222 658800

- **Пастаянныя экспазіцыі.**
- Выстава "Працяг сямейных традыцый. Марыя Васільеўна Ліпяна-Паленева" з фонду Дзяржаўнага мемарыяльнага гісторыка-мастацкага і прыроднага музея-запаведніка В. Д. Паленева. **Да 22 студзеня.**
- Выстава "В. К. Бялінці-Бірулі і мастакі з яго кола", прысвечаная 150-годдзю з дня нараджэння жывапісца. **Да 26 лютага.**
- Art-lectorium "Зраўлемае мастацтва". **Праводзіцца заўсёды.** Падрабязней на сайце artmuseum.by альбо па тэлефонах 8 0222 650203, 8 0222 658800.

УНП 100377771

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: **8 017 3970163, +375 25 6677819.**

У нашым пазнавальна-адукацыйным Telegram-канале вы можаце даведацца больш цікавых фактаў пра беларускую культуру і мову, паўдзельнічаць у штодзённых апытаннях і прачытаць пра мастацкае жыццё краіны. Таксама спрод падпісчыкаў праходзіць галасаванне за самыя удалы матэрыялы новага выпуску. Далучайцеся!

У № 52 ад 24 снежня найлепшым прызнаны артыкул Ільі Свірына "Ненаумныя парадоксы Родзіна. Згадкі пра чалавека, якога мне будзе вельмі нестача".

СТРАТА

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь выказвае глыбокае спачуванне генеральнаму дырэктару Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" Уладзіміру Міхайлавічу Карацэўскаму ў сувязі з напатакшым яго горам — смерцю бацькі.

З пытаннямі размяшчэння рэкламы звяртацца па тэлефоне 8 017 2860797 або на электронную пошту reklama@kultura-info.by.

КУЛЬТУРА

ШТОТДЫНЭВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНИЦКАЯ ГАЗЕТА ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)

Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавельца ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Пераможца 2006 г. Франц 2010 г. Пераможца 2022 г.

Дырэктар — ДУЛЕВІЧ Віктар Іванавіч.

Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна.

Намеснік галоўнага рэдактара — ШЧУРОК Жанна Генадзеўна.

Адказны сакратар — Галіна МАЛІНУСКАЯ.

Рэдактар аддзела — Яўген РАПІН.

Аглядальнік рэдакцыі: Надзея БУНЦЭВІЧ, Антон РУДАК, Ілья СВІРЫН, Юрыч ЧАРНЯКЕВІЧ, Данііл ШЭЙКА, Зміцер ЮРКЕВІЧ, Настася ЮРКЕВІЧ.

Літаратурны рэдактар — Машей ЗАЙЦАЎ.

Мастацкі рэдактар — Марына ПЯРКОУСКАЯ.

Прыёмны: 8 017 3345741. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Чвэрціты павеж.

Бухгалтэрыя: 8 017 3345735.

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чвэрціты павеж.

Тэлефоны: 8 017 2860797, 8 017 3345723. Тэлефон-факс: 8 017 3345741.

Рэкламны аддзел: тэл.: 8 017 2860797.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаснае імя і імя па бацьку, паштарную звестку (нумар, дату выдання, кім і каля выдання пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Аўтарскія рукапісы не рэзюмуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.

Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

*Матэрыял на правах рэкламы. © "Культура", 2022.

Наклад 2950. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт па дамоўленасці. Падпісанне ў друку 30.12.2022 а 18.00. Замова № 2934. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавельца "Беларускі Дом друку": 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004.

Сайт: www.kultura-info.by
e-mail: kim@kultura-info.by